

MÜLKÜN İKTİDARINDA VUSLAT

Doğın Alpaslan Demir

Bu yazı ilk kez basılı olarak yayımlanan Mukavemet Derginin Ağustos 2017 tarihli 6. sayısında yayımlanmıştır.

Dosya

Hominidlerin 'özgür aşkı'ndan Homo Sapiens'lerin sadakatine ve mitolojideki tanrıların entrika dolu yaşamlarına uzanan aşkın hikayesi...

MÜLKÜN İKTİDARINDA VUSLAT

Doğan Alpaslan Demir

Dişi Rhesus maymunu kızışma döneminde her keresinde partnerini değiştirerek ortalama olarak 17 dakikada bir cinsel ilişkiye girer. Dişiler karşı cinsle kalıcı ilişkiler kurmaz; gebe kaldığında da babanın kim olduğuyla ilgilenmez, yavrularına kendisi bakar ve kısa sayılabilecek bir sürede büyüyen yavrular başlarının çaresine bakacak hale gelirler. Milyonlarca yıl önce yaşamış hominidlerin de Rhesus maymunları gibi "rastgele" cinsel ilişkiler kurduğu düşünülebilir. Doğum sonrası yavru bakımı kolay olduğu için hominidlerin "özgür" bir aşk hayatı olması anlaşılır bir durumdur. Nedir, hominidlerin Homo Sapiens'e doğru evriminde bir yol ayrımı yaşanmış olmalıdır. Daha büyük bir beyin hacmine ihtiyaç duyan insan evrimi, büyüyen kafatasının doğum kanalında sıkışmasını engellemek için gebelik süresini kısaltmıştır. Kısalan gebelik süresinin sonucu olarak neredeyse 10 yıl boyunca bakıma gereksinim duyan, daha büyük bir kafatası hacmine sahip Homo Sapiens ortaya çıkmıştır. Ancak evrim bir problemle daha karşılaşır; uzayan bakım süresi nedeniyle dişinin yavrusuna tek başına bakması ve sağ kalım oranını arttırması olanak dışıdır. Evrim, insan yavrusunun sağ kalım oranını arttırabilmek için, cinsel ilişkiden sonra başını alıp giden erkeğin dişiye ve yavruya bağını sürekli kılacak bir yöntem üretmek zorundadır, üretilen yöntem aşktır.

APHRODİTE VE ARES YATAKTA BASILIR
Aşk ve sevmeyi simgeleyen Aphrodite, demirci tanrı Hephaistos ile evlidir. Kocasını becerikli ve sanatçı bir tanrıdır ama çirkin ve topaldır. Ancak Aphrodite onu "aldatmaktadır"; sevgilisi yakışıklı, güçlü, kibirli ve aptal Savaş Tanrısı Ares'tir.

kurar ikisine, Lemnos adasına gider gibi yapar, Ares ve Aphrodite yakalanırlar tuzaga, basılırlar yatakta sevişirken. Öfkelenir Hephaistos ve Zeus'a seslenir:

"Zeus'un kızı Aphrodite hor gördü beni, toplamı diye hor gördü, sevdi Ares'i, sevdi onu, yakışıklı çevik ayaklı diye"

PLATON'A SORARSANIZ
Şölen adlı eserinde Sokrates'in ağzından, Aphrodite ve Ares'in aşkını dillendirir: Platon'a göre aşık olunan Aphrodite kusursuz, güzel, mutlu ve tamdır. Aşk Ares ise kusurlu, eksik ve mutsuzdur; Ares'in aşkı, kendinde olmayana tamamlama arzusudur. Bir yandan da aşk, ölümsüzlüğü aramaktır, çünkü ebedi olmanın yolu kendi yerini alacak bir varlık yaratmak, yani üremektir. Özcesi aşk, ölümsüzlük sevgisidir.

'ARZU ETTİĞİNE ELİ YETMESİNİ'
Platon Ortaçağ mistiklerine, Erken Modern Çağ'ın hümanistlerine, yakın çağın romantiklerine ve idealistlerine esin kaynağı olmuştur. Buna karşılık hepsinin aşk tanımlarının defterini dürenlerin başında Oscar Wilde gelir: Bir Nympha yani peri kızı olan Ekho, Narkissos'a tutkundur. Karşılık vermez Narkissos Ekho'nun aşkına. Ekho aşk acısıyla kayaların arasında yankıya dönüşür. Öfkelenen Zeus Narkissos'u cezalandırır. Suda gördüğü kendi görüntüsüne aşık olan Narkissos, vuslatı gölde boğularak ölmekte bulur. Oscar Wilde bu mitolojik öykünün devamını yazar. Narkissos'un ölümü su perilerini acıya boğar ama en çok ağlayan içine atlayıp öldüğü göldür. Ağlamaktan tuzlu suya döner göl. Su perileri şaşırır ve niye bu denli acılı olduğunu sorarlar. Gölün cevabı, eşcinselliği dolayısıyla aşağılanan, hapse atılan Oscar Wilde'n

Aşkın temel amacı vuslattır.

"Ben Narkissos'un ölümüne üzülmiyorum. O kendini görmek için üzerime her eğilişinde onun gözlerinde kendi güzelliğimi seyrediyordum, şimdi onu kaybettim için ağlıyorum."

YEDİNCİ EMİR
İnsan yavrusunun yıllarca süren bakım gereksinimi, Homo Sapiens kadın ve erkeğini uzun beraberlikler kurmaya zorlamış, sosyal yaşamın geliştiği ilk uygarlıklar ile beraber bu birliktelik evlilik adıyla kurumsallaşmıştır. Kurumsallaşma önce gelenek ve kuralları sonra da yasaları dayatmıştır. Bildiğimiz en eski yazılı yasalar MÖ 2100 dolaylarına tarihlenen Sümer Kralı Ur-Nammu'ya aittir. Ur-Nammu yasalarının yedinci zina yapan kadının öldürülmesine hükmeder. Hakkındaki zina suçlamasına ait kanıt bulunmadığı hallerde kadın nehere atılır, ölse suçlu, kurtulursa masumdur. Ur-Nammu yasaları önce Hammurabi'ye, asırlar sonra da Teyrat'a ulaşır. Musa'nın on emrinin yedincisi olan "Zina etmeyeceksin" Hristiyanlık ve İslamiyet'e sızarak tüm insanlık tarihi boyunca zina yapan kadının zalimce cezalandırılmasına neden olmuştur.

VUSLAT VE EVLİLİK
Aşkın temel amacı vuslattır. H. Sapiens için vuslat, düzenli cinsel ilişkiyi ve insan yavrusunun hayatta kalmasının sağlandığı beraberliği kapsar. Erken Modern Dönemde Avrupa'da eş seçimi bireylere bırakılamayacak kadar önemli hale gelmiştir. Yüksek sınıflar için evlilik, aile ittifakları sağlamak ve aile mülkünü çoğaltmak olarak planlanıyordu. Yoksulların evlenmesine ise iyi gözle bakılmıyordu. Orta sınıf erkeği için temel kriterler onur, statü, güvenlik ve gelir sağlamaktır. XVI. Yüzyılda yaygın-

"Mutlu aşkın yazılı tarihi yoktur."

MÜLKÜN İKTİDARINDA VUSLAT

Dişi Rhesus maymunu kızışma döneminde her keresinde partnerini değiştirerek ortalama olarak 17 dakikada bir cinsel ilişkiye girer. Dişiler karşı cinsle kalıcı ilişkiler kurmaz; gebe kaldığında da babanın kim olduğuyla ilgilenmez, yavrularına kendisi bakar ve kısa sayılabilecek bir sürede büyüyen yavrular başlarının çaresine bakacak hale gelirler.

Görsel kaynağı: Pixabay

Milyonlarca yıl önce yaşamış hominidlerin de Rhesus maymunları gibi “rastgele” cinsel ilişkiler kurduğu düşünülebilir. Doğum sonrası yavru bakımı kolay olduğu için hominidlerin “zgr” bir aşk hayatı olması anlaşılır bir durumdur. Nedir, hominidlerin Homo Sapiens’e doğru evriminde bir yol ayrımı yaşanmış olmalıdır. Daha büyük bir beyin hacmine ihtiyaç duyan insan evrimi, büyüyen kafatasının doğum kanalında sıkışmasını engellemek için gebelik süresini kısaltmıştır. Kısalan gebelik süresinin sonucu olarak neredeyse 10 yıl boyunca bakıma gereksinim duyan, daha büyük bir kafatası hacmine sahip Homo Sapiens ortaya çıkmıştır. Ancak evrim bir problemle daha karşılaşır;

uzayan bakım süresi nedeniyle dişinin yavrusuna tek başına bakması ve sağ kalım oranını arttırması olanak dışıdır. Evrim, insan yavrusunun sağ kalım oranını arttırabilmek için, cinsel ilişkiden sonra başını alıp giden erkeğin dişiye ve yavruya bağıni sürekli kılacak bir yöntem üretmek zorundadır, üretilen yöntem aşktır.

Görsel kaynağı: Mukavemet Dergi

APHRODİTE VE ARES YATAKTA BASILIR

Aşkı ve sevişmeyi simgeleyen Aphrodite, demirci tanrı Hephaistos ile evlidir. Kocasını becerikli ve sanatçı bir tanrıdır ama çirkin ve topaldır. Ancak Aphrodite onu “aldatmaktadır”; sevgilisi yakışıklı, güçlü, kibirli ve aptal Savaş Tanrısı Ares’tir. Hephaistos zincirlerden oluşan bir tuzak kurar ikisine, Lemnos adasına gider gibi yapar, Ares ve Aphrodite yakalanırlar tuzağa, basılırlar yatakta sevişirken. Öfkelenir Hephaistos ve Zeus’a seslenir:

“Zeus’un kızı Aphrodite hor gördü beni,

topalım diye hor gördü, sevdi Ares’i,

sevdi onu, yakışıklı çevik ayaklı diye”

Giulio Romano'nun Devlerin Düşüşü adlı freskten ayrıntı. 1532. Görsel kaynağı: Pixabay

PLATON'A SORARSANIZ

Şölen adlı eserinde Sokrates'in ağzından, Aphrodite ve Ares'in aşkını dillendirir; Platon'a göre âşık olunan Aphrodite kusursuz, güzel, mutlu ve tamdır. Âşık Ares ise kusurlu, eksik ve mutsuzdur; Ares'in aşkı, kendinde olmayanı tamamlama arzusudur. Bir yandan da aşk, ölümsüzlüğü aramaktır, çünkü ebedi olmanın yolu kendi yerini alacak bir varlık yaratmak, yani üremektir. Özcesi aşk, ölümsüzlük sevgisidir.

Jacques-Louis David- Ares ve Afrodite, 1824- Kaynak: Vikipedi.

“ARZU ETTİĞİNE ELİ YETMESİN!”

Platon Ortaçağ mistiklerine, Erken Modern Çağ'ın hümanistlerine, yakın çağın romantiklerine ve idealistlerine esin kaynağı olmuştur. Buna karşılık hepsinin

aşk tanımlarının defterini dürenlerin başında Oscar Wilde gelir: Bir Nympha yani peri kızı olan Ekho, Narkissos’a tutkundur.

Caravaggio'nun Narcissus tablosu (1597-1599) Kaynak: Vikipedi.

Karşılık vermez Narkissos Ekho'nun aşkına. Ekho aşk acısıyla kayaların arasında yankıya dönüşür. Öfkelenen Zeus Narkissos'u cezalandırır. Suda gördüğü kendi görüntüsüne âşık olan Narkissos, vuslatı gölde boğularak ölmekte bulur. Oscar Wilde bu mitolojik öykünün devamını yazar. Narkissos'un ölümü su perilerini acıya boğar ama en çok ağlayan içine atlayıp öldüğü göldür. Ağlamaktan tuzlu suya döner göl. Su perileri şaşırır ve niye bu denli acılı olduğunu sorarlar. Gölün cevabı, eşcinselliği dolayısıyla aşağılanan, hapse atılan Oscar Wilde'ın toplumdan intikamıdır.

“Ben Narkissos’un ölümüne zlmyorum, O kendini görmek için üzerime her eēiliēinde onun gözlerinde kendi gzelliēimi seyrediyordum, ēimdi onu kaybettiēim için aēlıyorum.”

YEDİNCİ EMİR

Musa ve On Emir- Görsel kaynaēı Pixabay

İnsan yavrusunun yıllarca süren bakım gereksinimi, Homo Sapiens kadın ve erkeğini uzun beraberlikler kurmaya zorlamış, sosyal yaşamın geliştiği ilk uygarlıklar ile beraber bu birliktelik evlilik adıyla kurumsallaşmıştır. Kurumsallaşma önce gelenek ve kuralları sonra da yasaları dayatmıştır. Bildiğimiz en eski yazılı yasalar MÖ 2100 dolaylarına tarihlenen Sümer Kralı Ur-Nammu'ya aittir. Ur-Nammu yasalarının yedincisi zina yapan kadının öldürülmesine hükmeder. Hakkındaki zina suçlamasına ait kanıt bulunmadığı hallerde kadın nehre atılır, ölürse suçlu, kurtulursa masumdur. Ur-Nammu yasaları önce Hammurabi'ye, asırlar sonra da Tevrat'a ulaşır. Musa'nın on emrinin yedincisi olan *"Zina etmeyeceksin"* Hristiyanlık ve İslamiyet'e sızarak tüm insanlık tarihi boyunca zina yapan kadının zalimce cezalandırılmasına neden olmuştur.

VUSLAT VE EVLİLİK

Aşkın temel amacı vuslattır. H. Sapiens için vuslat, düzenli cinsel ilişkiyi ve insan yavrusunun hayatta kalmasının sağlandığı beraberliği kapsar. Erken Modern Dönemde Avrupa'da eş seçimi bireylere bırakılamayacak kadar önemli hale gelmiştir. Yüksek sınıflar için evlilik, aile ittifakları sağlamak ve aile mülkünü çoğaltmak olarak planlanıyordu. Yoksulların evlenmesine ise iyi gözle bakılmıyor, desteklenmiyordu. Orta sınıf erkeği için temel kriterler onur, statü, güvenlik ve gelir sağlamaktır. XVI. Yüzyılda yaygınlaşmaya başlayan evlilik kılavuzu adı altındaki kitapların Hristiyan ve Yahudi yazarları evlenilecek ideal kadında aranan özellikler konusunda fikir birliği içindedir: İffetli, neşeli, tutumlu, dindar, az konuşan, ev işlerinde becerikli olmalıydı kadınlar. Dini öğretiler evliliğin Tanrı'nın emri olduğunu, şehvet günahına karşı tek çare olduğuna işaret etmekteydi. Erken Modern Dönem boyunca evli olmayan erkekler meslek loncalarına ve yerel yönetim aygıtlarına kabul edilmiyor, söz hakkına sahip olamıyorlardı. Kadının erkeğe itaati toplumsal ve dini hiyerarşiye uygun olarak kurgulanmıştı.

XIV. Yüzyıldan sonra Avrupa mahkemelerinin çoğuna ait kayıtlar günümüzde ulaşılabilir durumdadır. Tecavüzün cezası idamdı; ancak erkeğe yönelen yaptırımlar çoğu zaman sadece kısa süreli hapis, para cezası veya "mağdurla" evlenmeye zorlamadan ibaretti. Kadın ise tecavüze direndiğini, yardım istediğini

kanıtlamak zorundaydı. Aksi halde zinayla suçlanıyor ve idamla cezalandırılıyordu. Görüyoruz ki aşkın vuslatı olması gereken evlilik kurumunda aşkın esamisi okunmamıştır. Nedir, aşk yüzyıllar boyunca sanatçılara, şairlere, edebiyatçılara, ozanlara konu olmuştur. Nasıl mı?

William Hogarth'ın zenginlerin evliliğindeki çıkar ilişkilerini hicvettiği Evlilik Modası adlı tablosu- 1743

EDEBİYAT “NESNESİ” OLARAK AŞK

Hera, Athena ve Aphrodite arasındaki güzellik yarışmasına Zeus tarafından tek jüri üyesi olarak atanan Truvalı Paris zor bir karar vermek zorunda kalır. Hera Asya krallığını, Athena sonsuz akıl ve başarıyı, Aphrodite ise Sparta Kralı Menelaus'un karısı Helena'nın aşkını vadederek. Paris Aphrodite'i seçer ama seçiminin bedeli ağırdır. Menelaus'un çağrısı üzerine toplanan Akhalar Truva'yı kuşatırlar. On yıl süren bu kuşatmanın bir bölümünü anlatan Homeros'un İlyada Destanı ile insanlık tarihinin en büyük lirik metinlerinden biri ortaya çıkar.

Paris ve Helena'nın ilişkisini destanlara taşıyan motif içerdiği yasak aşktır. Aşk şairin eline düştüyse engellenmiştir; ıstıraba, ölüme, şiddete, ayrılığa, bulanmıştır. Ferhat ile Şirin, Romeo ve Juliet, Tahir ile Zühre aşklarında vuslat ancak ölümden gerçekleşir. XIV. yüzyılda Boccaccio'nun yazdığı Decameron çoğu aşk temalı yüz hikâyeden oluşur. Örneğin Salerno prensi Tancredi'nin çok sevdiği kızı aşağı katmandan bir gençle aşkla sevişir. Durumu öğrenen Tancredi delikanlıyı öldürtür ve söktürdüğü kalbini altın bir kupa içinde kızına gönderir. Kızı kendi hazırladığı zehiri aynı kupaya dökerek intihar eder. Kültür tarihçisi Rougemont'un deyimiyle "Mutlu aşkın yazılı tarihi yoktur."

Pieter Paul Rubens'in Paris'in Kararı tablosu- 1577-1640- Kaynak: Vikipedi

VE EVRİM KONTROLDEN ÇIKAR

Hominidlerden Homo Sapiens'e giden milyonlarca yıl içinde evrim, insanoğlunu aşkla tanıştırmış olmalıdır. Evrimin başarısı, büyük oranda insan dışısının seçimlerine bağlıdır. Dişiler daha zeki, güçlü, becerikli, hayatta kalma yeteneği

yüksek erkeklerin spermelerine sahip olarak evrime yön ve ivme kazandırır. Nedir, Engels'in daha XIX. yüzyılda işaret ettiği üzere vuslat kurumsallaşarak evliliğe ve aileye dönüşmüş dolayısı ile insan dışisinin seçimleri mülkiyet ve iktidar ilişkileri tarafından belirlenir hale gelmiştir. Bu sürecin insan evrimini kontrolden çıkardığını iddia etmek ve insan soyunun tükenişi ilerlediğini düşünmek yanlış olmasa gerek. Ama belki, doğum kanalından geçemeyen kafataslarımızın taşıdığı 1400 gramlık beyinlerimiz, mülkiyetin iktidarına direnerek aşka bir özgürlük yolu bulabilir. Andrey Voznesenski'nin Oza şiiri gibi:

"Suçlayamam bırakıp gittiğin için beni.

Şükür ki girdin yaşamıma."

KAYNAKLAR

- 1- Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü, Remzi Kitabevi, 1978, İstanbul.*
- 2- Homeros, *İlyada, Çeviri A. Kadir- Azra Erhat, Sander Kitabevi, 1967, İstanbul.*
- 3- Homeros, *Odyseia, Çeviri Azra Erhat- A. Kadir, Sander Kitabevi, 1981, İstanbul.*
- 4- Enis Batur, *Aşk Üzerine Marazi Bir Deneme Daha, Cogito Dergisi, Sayı 4, Sayfa 5-8, Yapı Kredi Yayınları, 1995.*
- 5- Eric Bercowitz, *Seks ve Ceza- Arzuyu Yargılamamanın Dört Bin Yıllık Tarihi, Kolektif Kitap, 2013, İstanbul.*
- 6- Richard Leakey- Roger Lewin, *Göl İnsanları- Evrim Sürecinden Bir Kesit, Tübitak Yayınları, 1998, Ankara.*
- 7- James C. Davis, *İnsanın Hikayesi- Taş Devrinden Bugüne Tarihimiz, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2009, İstanbul*
- 8- John Gribbin- Jeremy Chérfas, *İlk Şempanze- İnsanın Kökeninin Peşinde, Alfa Yayınları, 2012, İstanbul.*
- 9- Olcay Yılmaz, *Kadın Ve Penis, Düşünbil Yayınları, 2011, İzmir.*
- 10- Reay Tannahill, *Tarihte Cinsellik, Dost Kitabevi Yayınları, 2003, Ankara.*
- 11- Jared Diamond, *Seks Neden Keyiflidir, Varlık Yayınları, 1996, İstanbul.*
- 12- Oscar Wilde, *Bütün Masallar, Bütün Öyküler, İş Bankası Kültür Yayınları, 2006, İstanbul.*

13- Yuval Noah Harari, *Hayvanlardan Tanrılara Sapiens*, Kolektif Kitap, 2012, İstanbul.

14- Giovanni Boccaccio, *Decameron*, Çeviri Rekin Teksoy, Oğlak Yayınları, 2016, İstanbul.

15- Eflatun, Şölen, Çeviri Azra Erhat- Sabahattin Eyuboğlu, Remzi Kitabevi, 1958, İstanbul.

16- Ahmet Arslan, *İlkçağ Felsefe Tarihi 2*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006, İstanbul.

17- Merry E. Wiesner- Hanks, *Erken Modern Dönemde Avrupa*, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2014, İstanbul.

18- Friedrich Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, Sol Yayınları, İstanbul.

19- Andrey Voznesenski, *Oza*, Çeviri Mehmet Doğan – Turgay Gönenç, Ada Yayınları, 1981, İstanbul.

20- Doğan Kaya, *Folklorumuzda Beddua Söyleme Geleneği ve Türk Halk Şiirinde Beddualar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2001, Ankara.